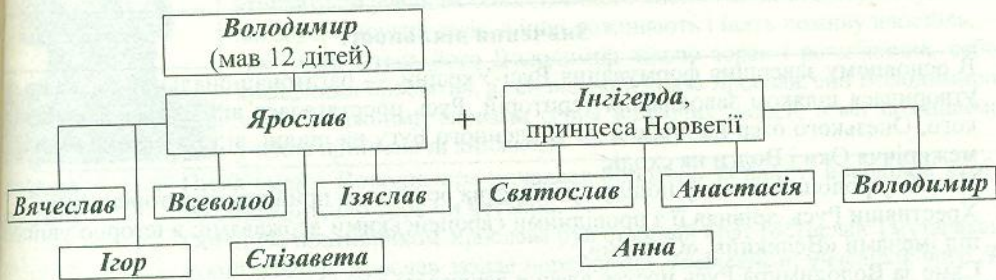

РУСЬ-УКРАЇНА

наприкінці X – у першій половині XI ст.

Генеалогічне дерево кийвських правителів від Володимира до Ярославичів

Правління Володимира Великого (980–1015)

«Слово про закон і благодать» про Володимира: «Похвалимо ж і ми... того, хто велике і дивне діло сотворив, нашого вчителя і наставника, великого кагана нашої землі Володимира, онук старого Ігоря, а сина славного Святослава..., бо володарював той не в худородній і невідомій землі, а в Руській, про яку відати і чути на всі чотири кінця землі».

Став кийвським князем унаслідок міжусобної боротьби з братами

Формування території держави

- Остаточо підкорив тиверців, уличів, в'ятичів, радимичів.
- Захопив у Польщі Червенські міста (Перемишль, Белз, Червень тощо).
- Приєднав Закарпаття і Придністров'я.
- Здійснив походи проти Волзької Болгарії.
- За його правління виникло Тмутараканське князівство (Керченський і Таманський півострови)

Внутрішня політика

- **988 р.** запровадив **християнство** як державну релігію.
- Розбудовував Київ як столицю держави: фортецю — «місто Володимира», князівські палаци, церкву Пресвятої Богородиці (**Десятинну**)

Реформа управління

- Ліквідував плеємні князівства, посадивши своїх **намісників** у головних містах для контролю над місцевою знаттю.
- Намісники управляли землями, чинили суд, збирали данину

Економічна політика

- Запровадив закон «Устав земляний».
- Першим карбував золоті й срібні монети (**срібляники і золотники**) із зображенням образів Христа й Володимира та тризуб

Воєнна реформа

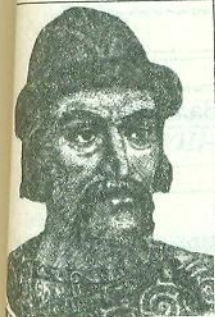
- Сформував військо з дружинників-слов'ян, а не з варягів.
- Для оборони від кочовиків-печенігів побудував застави з

	<p>військовими гарнізонами на кордонах держави.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ймовірно, звів так звані <i>Зміські вали</i> — систему укріплень для боротьби з кочовиками
Зовнішня політика	<ul style="list-style-type: none"> • Шляхом династичних шлюбів укріпив дипломатичні зв'язки з Польщею, Угорщиною, Чехією, Норвегією, Швецією, Германською імперією. • Започаткував відносини з Вірменією
Значення діяльності	
	<ul style="list-style-type: none"> • В основному завершив формування Русі-України — багатонаціональної держави, яка утворилася шляхом завоювання територій. Русь простягалася від Чудського, Ладозького, Онезького озер на півночі до Південного Бугу на півдні, від Карпат на заході до межиріччя Оки і Волги на сході. • На зміну родоплемінному поділу суспільства остаточно прийшов територіальний. • Хрестивши Русь, зрівняв її з провідними європейськими державами; в історію увійшов під іменами «Великий», «Святий». • Саме за Володимира Русь постає власне державою з податками, системою управління, інфраструктурою тощо

Релігійні реформи Володимира

Причини	<ul style="list-style-type: none"> • Потреба об'єднати державу навколо Києва. • Прагнення зміцнити князівську владу і міжнародний статус держави
Реформа язичництва	<ul style="list-style-type: none"> • Близько 980 р. головними богами призначено Перуна, Хорса, Дажбога, Сямаргла, Стрибога, Макошь. • Багатобожжя не могло забезпечити єдність держави та міцність князівської влади
Запровадження християнства	<ul style="list-style-type: none"> • Християнство — одна зі світових релігій. Християни шанують Ісуса Христа, який є одночасно і богом, і людиною, що була розп'ята заради спасіння людства. • 988 р. Володимир прийняв хрещення за візантійським (православним) обрядом і запровадив на Русі християнство як державну релігію
Причини обрання православного християнства	<ul style="list-style-type: none"> • Тісні історичні й культурні зв'язки Русі та Візантії. • Аскольд і Ольга були охрещені, за легендою, саме у Візантії. • Світська влада у православ'ї вища за церковну, що мало підтримати авторитет князя
Значення прийняття християнства	<ul style="list-style-type: none"> • Стимулювало розвиток культури: кам'яного зодчества, іконопису, мозаїки, фрески тощо. • Запроваджено слов'янську писемність — кирилицю. • Засновані монастирі — релігійні громади ченців і чорниць — стали центрами освіти й літописання. • Через Візантію Русь познайомилася з античними традиціями. • Пом'якшилися звичаї, з числа покарань виключено смертну кару, а принцип «око за око, зуб за зуб» замінено на грошові штрафи. • На майбутнє закладено підґрунтя для конфліктів із західними сусідами-католиками

Правління Ярослава Мудрого (1019–1054)

«Повість временних літ» про Ярослава: «І при нім стала віра християнська плодитися в Русі і розширятися, і чорноризці стали множитися, і монастирі почали з'являтися. (...) І зібрав він писців многих, і перекладали вони з гречизни на слов'янську мову і письмо, і списали багато книг. І придбав він книги, що ними повчаються віруючі люди і втішаються ученням божественного слова. Бо як ото хто-небудь землю зоре, а другий засіє, а інші пожинають і їдять поживу вдосталь, — так і сей. Отець його Володимир землю зорав і розм'якшив, себто хрещенням просвітив, а сей великий князь Ярослав, син Володимирів, засіяв книжними словами серця віруючих людей, а ми пожинаємо, учення приймаючи книжнес»

Шлях до престолу

- Після смерті Володимира почалася боротьба за владу, внаслідок якої з 10 синів вижило троє чи четверо.
- Останнім противником Ярослава був старший брат Мстислав Тмутараканський. **1024 р.** Ярослав зазнав поразки під *Лиственном*, унаслідок чого *Лівобережжя* відійшло до *Мстислава* (центр — Чернігів), а *Правобережжя* — до *Ярослава*, який залишився жити у Новгороді.
- Київським князем Ярослав став після смерті Мстислава **1036 р.**

Внутрішня політика

- До **1036 р.** мав співправителем брата Мстислава.
- Сприяв установленню сильної князівської влади.
- **1016 р.** склав перше рукописне зведення законів — «*Руську правду*». Кровна помста та понівечення винуватця замінювалися грошовими штрафами, розмір яких залежав від соціального стану потерпілого: чим вище становище, тим більші штрафи.
- **1051 р.** сприяв обранню першого руського митрополита *Іларіона* (*митрополит* — другий після патріарха чин православної церкви, який головує у митрополії).
- Опікувався будівництвом нових міст і розвитком уже існуючих, особливо Києва: столицю обнесено валами з трьома брамами, «Золоті ворота» — парадний в'їзд, зведено *Софійський собор*, Георгіївську та Іринінську церкви.
- Близько **1051 р.** св. Антонієм, боярським сином з Любеча, засновано Києво-Печерський монастир (майбутню Києво-Печерську лавру).
- Приєднав угрофінські племена Прибалтики, повернув Червенські міста, які Польща захопила під час міжусобиць

Зовнішня політика

- **1036 р.** розбив печенігів, які припинили нападати на Русь і відійшли у Подунав'я.
- **1043 р.** здійснив невдалий похід на Візантію. Результатом стали договір про службу руських дружин у Константинополі та шлюб дочки візантійського імператора Анна Мономах із сином Ярослава Всеволодом.
- Вів *шлюбну дипломатію*: сприяв укладенню династичних шлюбів з європейськими монархічними родинами, за що отримав прізвисько «*тесть Європи*». Його доньки одружилися: Анна — з королем Франції, Єлизавета — з норвезьким королевичем, Анастасія — з угорським королем; сини уклали шлюб з німецькими принцесами

Значення діяльності

Русь-Україна досягла розквіту і стала однією з провідних держав Європи.

Сприяв посиленню єдності і централізації Русі

Соціальний устрій Русі-України

